

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

16 април 2013 година *

„Свободно движение на работници — Член 45 ДФЕС — Предприятие, установено в нидерландската езикова област на Кралство Белгия — Задължение за изготвяне на всички документи във връзка с трудовите правоотношения на нидерландски език — Трудов договор с трансграничен характер — Ограничаване — Липса на пропорционалност“

По дело C-202/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Arbeidsrechtbank te Antwerpen (Белгия) с акт от 18 януари 2011 г., постъпил в Съда на 28 април 2011 г., в рамките на производство по дело

Anton Las

срещу

PSA Antwerp NV,

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н K. Lenaerts, заместник-председател, г-н A. Tizzano, г-н L. Bay Larsen, г-н T. von Danwitz и г-н J. Malenovský, председатели на състав, г-н U. Lohmus, г-н E. Levits, г-н A. Ó Caoimh, г-н J.-C. Bonichot, г-н Ал. Арабаджиев, г-жа C. Toader и г-н D. Šváby (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н N. Jääskinen,

секретар: г-жа M. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 17 април 2012 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за г-н Las, от C. Delporte, advocaat,
- за PSA Antwerp NV, от C. Engels и M. Holvoet, advocaten,
- за белгийското правителство, от г-жа M. Jacobs и г-жа C. Rochet, в качеството на представители, подпомагани от J. Stuyck, advocaat,

* Език на производството: нидерландски.

- за гръцкото правителство, от г-жа S. Vodina и г-н G. Karipsiades, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от г-н M. van Beek и г-н G. Rozet, в качеството на представители,
- за Надзорния орган на ЕАСТ, от г-н X. Lewis както и от г-жа M. Moustakali и г-жа F. Simonetti, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 12 юли 2012 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 45 ДФЕС.
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между г-н Las и бившия му работодател, PSA Antwerp NV (наричано по-нататък „PSA Antwerp“), по повод на плащането от последното на различни обезщетения вследствие на неговото уволнение.

Правна уредба

Белгийско право

- 3 Член 4 от Белгийската конституция гласи:

„Белгия се състои от четири езикови области: френска езикова област, нидерландска езикова област, двуезична област Брюксел-столица и немска езикова област.

Всяка община в кралството попада в една от тези езикови области.

[...]“.

- 4 Декретът на Vlaamse Gemeenschap от 19 юли 1973 г. относно употребата на езиците в трудовите отношения между работодатели и работници и в актове и документи на предприятията, наложени със закон или подзаконов акт (Belgisch Staatsblad, 6 септември 1973 г., стр. 10089, наричан по-нататък „Декретът относно употребата на езиците“), е приет на основание член 129, параграф 1, точка 3 от Конституцията, съгласно който „[о]свен федералния законодател, парламентите на френската и на фламанската общност, всеки в съответната общност, уреждат с декрет употребата на езиците относно: [...] трудовите отношения между работодателите и техните служители, както и актове и документи на предприятията, наложени със закон или подзаконов акт“.

- 5 Член 1 от този декрет гласи:

„Настоящият декрет се прилага за физическите и юридическите лица, които имат място на основна стопанска дейност в нидерландската езикова област. Той урежда употребата на езиците в областта на трудовите отношения между работодатели и работници, както и по отношение на актове и документи на предприятията, наложени със закон“.

[...]“.

6 Член 2 от същия декрет уточнява, че „[в] трудовите отношения между работодателите и работниците, както и в актовете и документите на предприятията, наложени със закон, се използва нидерландски език“.

7 Член 5 от същия този декрет има следното съдържание:

„Работодателят изготвя на нидерландски език всички свои актове и документи, наложени със закон, както и всички документи, предназначени за служителите му.

Въпреки това, ако съставът на служителите оправдава това и по единодушно искане на работническите представители в съвета на предприятието или, ако няма съвет на предприятието, по единодушно искане на синдикалното представителство, а ако и такова няма, по искане на представител на представителна синдикална организация, работодателят трябва да добави превод на един или няколко езика на предназначените за служителите съобщения, уведомления, актове, удостоверения и формуляри.

[...]“.

8 Съгласно член 10 от Декрета относно употребата на езиците:

„Документите или актовете, които противоречат на разпоредбите на този декрет, са нищожни. Съдът установява нищожността им служебно.

[...]

Установяването на нищожността не може да е във вреда на работника и не засяга правата на третите лица. Работодателят е отговорен за вредите, причинени на работника или третите лица от нищожните му документи или актове.

[...]“.

Спорът по главното производство и преюдициалният въпрос

9 Въз основа на „Letter of Employment“ от 10 юли 2004 г., което е съставено на английски език (наричано по-нататък „трудовият договор“), г-н Las, нидерландски гражданин с местожителство в Нидерландия, е назначен за „Chief Financial Officer“ за неопределено време от PSA Antwerp, дружество със седалище в Антверпен (Белгия), което е част от мултинационална група, експлоатираща пристанищни терминали със седалище в Сингапур. Трудовият договор предвижда г-н Las да упражнява професионалната си дейност в Белгия, въпреки че част от работата се извършва от територията на Нидерландия.

10 Със съставено на английски език писмо от 7 септември 2009 г. г-н Las е уволнен, считано от тази дата. В съответствие с член 8 от трудовия договор PSA Antwerp изплаща на г-н Las обезщетение при уволнение в размер на три месечни трудови възнаграждения и допълнително обезщетение, съответстващо на шест месечни трудови възнаграждения.

11 В писмо от 26 октомври 2009 г. адвокатът на г-н Las твърди пред PSA Antwerp, че трудовият договор, и по-специално член 8 от него относно дължимите на г-н Las обезщетения при уволнение, трябва да бъде обявен за нищожен, тъй като не са съставени на нидерландски език в съответствие със санкцията, предвидена в член 10 от Декрета относно употребата на езиците, доколкото PSA Antwerp е предприятие, чието място на основна стопанска дейност е в

нидерландската езикова област на Кралство Белгия. Адвокатът на г-н Las прави от това извода, че страните при това положение не са обвързани от предвиденото в член 8 от трудовия договор и че г-н Las има правото да изисква по-съществено обезщетение от бившия си работодател.

- 12 Тъй като PSA Antwerp и г-н Las не постигат споразумение по този въпрос, на 23 декември 2009 г. последният сезира Arbeidsrechtbank te Antwerpen с цел самата тази юрисдикция да определи размера на обезщетенията, които трябва да му се изплатят.
- 13 В подкрепа на искането си г-н Las повторно изтъква довода, че член 8 от неговия трудов договор е абсолютно нищожен поради нарушение на разпоредбите на Декрета относно употребата на езиците. PSA Antwerp изтъква, че в конкретния случай запитващата юрисдикция трябва да остави без прилагане този декрет, доколкото трудовият договор се отнася до лице, което упражнява своето право на свободно движение на работниците. Прилагането на посочения декрет обаче представлявало пречка пред тази основна свобода, която не може да бъде обоснована с императивни съображения от общ интерес по смисъла на практиката на Съда. PSA Antwerp добавя, че трудовият договор трябва да се спази, тъй като той съответства на волята на страните, изразена от всяка от тях на разбираем език, а именно на английски език, още повече че сключилият договора директор на посоченото дружество е сингапурски гражданин, който не владее нидерландски език.
- 14 Впрочем от акта за преюдициално запитване става ясно, че Arbeidsrechtbank te Antwerpen изпитва съмнения относно това, че съображение от общ интерес налага изискването трудовият договор да бъде съставен на нидерландски език в трансграничен случай, при който поради важността на заеманата длъжност страните — в случая нидерландскоговорещ служител и работодател, който не е нидерландскоговорещ — явно са избрали да съставят трудов договор на разбираем за двете страни език.
- 15 При това положение Arbeidsrechtbank te Antwerpen решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Нарушава ли Декретът относно употребата на езиците член [45 ДФЕС] относно свободното движение на работници в Европейския съюз, доколкото задължава предприятията, чието седалище е установено в нидерландската езикова област, при назначаването на работници на работа с международен характер да съставят всички документи във връзка с трудовото правоотношение на нидерландски език, като неспазването на това изискване е основание за нищожност?“.

По преюдициалния въпрос

- 16 С въпроса си запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 45 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на федерална единица на държава членка, като разглежданата по главното производство, която налага на работодателите с място на основна стопанска дейност на територията на тази единица да съставят трудовите договори с трансграничен характер изключително на официалния език на тази федерална единица, като неспазването на това изискване е основание за нищожност на тези договори, която се обявява служебно от съда.
- 17 В самото начало следва да се посочи, че между страните е установено, че разглежданият в делото по главното производство трудов договор попада в приложното поле на член 45 ДФЕС, тъй като той е сключен между нидерландски гражданин, постоянно пребиваващ в Нидерландия, и дружество, установено на територията на Кралство Белгия.

- 18 Освен това, противно на това, което претендира жалбоподателят по главното производство, член 45 ДФЕС може да бъде изтъкнат в полза не само на самите работници, но и в полза на техните работодатели. Всъщност, за да бъде ефективно и полезно правото на работниците да бъдат наети и да извършват трудова дейност без дискриминация, то по необходимост трябва да бъде допълнено към правото на работодателите да ги наемат на работа при съблюдаване на правилата в областта на свободното движение на работниците (вж. в този смисъл Решение от 11 януари 2007 г. по дело ИТС, C-208/05, Сборник, стр. I-181, точка 23 и Решение от 13 декември 2012 г. по дело Caves Krier Frères, C-379/11, точка 28).
- 19 Що се отнася до наличието на ограничение, следва да се припомни, че всички разпоредби на ДФЕС, свързани със свободното движение на хора, целят да улеснят гражданите на държавите членки при упражняването на професионална дейност от какъвто и да е характер на територията на Съюза и не допускат мерки, които биха могли да поставят в неблагоприятно положение тези граждани, когато искат да упражняват икономическа дейност на територията на друга държава членка (Решение от 8 ноември 2012 г. по дело Radziejewski, C-461/11, точка 29 и цитираната съдебна практика).
- 20 Така тези разпоредби, и по-специално член 45 ДФЕС, не допускат никаква мярка, която, макар и приложима без дискриминация с оглед на гражданството, може да затрудни или да направи по-малко привлекателно упражняването от гражданите на Съюза на гарантираните от Договора основни свободи (Решение от 10 март 2011 г. по дело Casteels, C-379/09, Сборник, стр. I-1379, точка 22 и цитираната съдебна практика).
- 21 В това отношение от предадената на Съда преписка, както и от данните, предоставени от страните в хода на съдебното заседание следва, че при съставянето на трудови договори с трансграничен характер, сключени между работодатели с място на основна стопанска дейност в нидерландската езикова област на Кралство Белгия, достоверна е единствено нидерландската езикова редакция.
- 22 Подобна правна уредба обаче може да има разубеждаващ ефект спрямо неговорещите нидерландски език работници и работодатели с произход от други държави членки и следователно представлява ограничение на свободното движение на работниците.
- 23 Що се отнася до обосновката на подобно ограничение, съгласно постоянната съдебна практика национални мерки, които биха могли да затруднят или да направят по-малко привлекателно упражняването на основните свободи, гарантирани от Договора, могат да бъдат приети само при условие че преследват цел от обществен интерес, че могат да гарантират осъществяването на тази цел и че не надхвърлят необходимото за постигането ѝ (вж. по специално Решение от 1 април 2008 г. по дело Правителство на Френската общност и Валонско правителство, C-212/06, Сборник, стр. I-1683, точка 55).
- 24 В това отношение белгийското правителство изтъква, че разглежданото в делото по главното производство законодателство отговаря на тройната необходимост, най-напред, да се насърчи и подсили употребата на един от неговите официални езици, след това, да се осигури защитата на работниците, като им се позволи да се запознаят със социалните документи на собствения си език, както и да се ползват от ефективната закрила на представляващите ги институции и на административните и съдебни органи, длъжни да познават тези документи, и накрая, да се гарантира ефикасност на проверките и контрола на инспекцията по труда.
- 25 Що се отнася до първата цел, посочена от белгийското правителство, следва да се отбележи, че разпоредбите на правото на Съюза допускат приемането на политика, която цели защитата и насърчаването на официалния език или на официалните езици на държава членка (вж. в този

смисъл Решение от 28 ноември 1989 г. по дело Groener, C-379/87, Recueil, стр. 3967, точка 19 и Решение от 12 май 2011 г. по дело Runevič-Vardyn и Wardyn, C-391/09, Сборник, стр. I-3787, точка 85).

- 26 Всъщност съгласно член 3, параграф 3, четвърта алинея ДЕС, както и член 22 от Хартата на основните права на Европейския съюз, Съюзът зачита богатството на своето културно и езиково многообразие. Съгласно член 4, параграф 2 ДЕС Съюзът зачита също така националната идентичност на своите държави членки, част от която е закрилата на официалния език или на официалните езици на последните (вж. в този смисъл Решение по дело Runevič-Vardyn и Wardyn, посочено по-горе, точка 86).
- 27 Следователно целта за насърчаване и засилване на употребата на нидерландския език — един от официалните езици на Кралство Белгия, представлява легитимен интерес, който по принцип е от естество да обоснове ограничение на задълженията, наложени с член 45 ДФЕС.
- 28 Що се отнася до втората и третата цел, изтъкнати от белгийското правителство и основани съответно на социалната закрила на работниците и на улесняването на свързаните с това административни проверки, Съдът вече е имал повод да приеме, че те са част от императивните съображения от обществен интерес, които могат да обосноват ограничение върху упражняването на основните свободи, гарантирани с Договора (вж. в този смисъл Решение от 18 юли 2007 г. по дело Комисия/Германия, C-490/04, Сборник, стр. I-6095, точки 70 и 71 и Решение от 7 октомври 2010 г. по дело Dos Santos Palhota и др., C-515/08, Сборник, стр. I-9133, точка 47 и цитираната съдебна практика).
- 29 При все това, за да отговаря на изискванията, наложени от правото на Съюза, правна уредба като разглежданата в делото по главното производство трябва да бъде пропорционална на посочените цели.
- 30 В конкретния случай от посочената правна уредба следва, че нарушението на задължението за съставяне на нидерландски език на трудов договор, сключен между работник и работодател с място на основна стопанска дейност в нидерландската езикова област на Кралство Белгия, се санкционира с нищожност на този договор, която трябва да бъде установена служебно от съда, при условие че установяването ѝ не е във вреда на работниците и не засяга правата на трети лица.
- 31 Страните по трудов договор с трансграничен характер обаче не владеят задължително официалния език на съответната държава членка. При подобно положение изразяването на свободно и информирано съгласие между страните налага те да могат да изготвят техния договор на език, различен от официалния език на тази държава членка.
- 32 Впрочем правна уредба на държава членка, която не само налага използването на официалния език на същата за трудовите договори с трансграничен характер, но и позволява освен това изготвянето на достоверна версия на подобни договори и на друг език, който всички заинтересовани страни познават, би засегнала в по-малка степен свободното движение на работниците в сравнение с разглежданата в делото по главното производство правна уредба, като едновременно с това би могла да гарантира преследваните от нея цели.
- 33 С оглед на гореизложеното трябва се приеме, че правна уредба като разглежданата в делото по главното производство надхвърля стриктно необходимото за постигане на посочените в точка 24 от настоящото решение цели и следователно не може да се счита за пропорционална.
- 34 При тези обстоятелства на въпроса следва да се отговори, че член 45 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на федерална единица на държава членка, като разглежданата в делото по главното производство, която налага на работодателите с място на

основна стопанска дейност на територията на тази единица да съставят трудовите договори с трансграничен характер изключително на официалния език на тази федерална единица, като неспазването на това изискване е основание за нищожност на тези договори, която се обявява служебно от съда.

По съдебните разноси

- 35 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

Член 45 ДФЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на федерална единица на държава членка като разглежданата в делото по главното производство, която налага на работодателите с място на основна стопанска дейност на територията на тази единица да съставят трудовите договори с трансграничен характер изключително на официалния език на тази федерална единица, като неспазването на това изискване е основание за нищожност на тези договори, която се обявява служебно от съда.

Подписи